

ШЫН

Ыш(о) Тыва обкомунун, Кызыл хоорай комитетинин болгаш ажылчы чоннарның депутаттарының область советинин органы

1951
апрель
5
четверг
№ 68 (2242)
ӨРТЭЭ 20 КӨП.

Бохунгу солунда:

Кировский заводтун 150 чыл болганының оюнда болгаш заводтун Ленин ордени-биле шаңнаттырғаны таварыштыр заводтун коллективинге И. В. Сталинның чедирген байыры.
Төрөөн чуртувуста (1 арын).
Область Советинин ийи дугаар сессиясы: область садыг ажылының байдатынын дугайында (2 арын).
Школалар ажылынга идеялык ийи ада-иелер (3 арын).

П. Резников. — Коммунизмниң улуг тудуглары (3 арын).
С. Шалчыма. — Ажылчы чоннарның ортузунга улус судтарының отчеттары чорудары чугула (3 арын).
Е. Коромылова. — Чылгычылар чаш мал камгалап алып демиселде (4 арын).
АКП-тын компартиязының национал комитетинин меделгели (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Колхоз бүдүрүлгезинге күш-хүнүнүн ролун бүгү талаалыг бедидер

Социалистик көдээ ажыл-агый чедишкниеринин болгаш чечетелишкниеринин оруу биле хөгжүп турар. Большевик партия, совет чаа, улуг Сталин көдээ ажыл-агыйны күчүлүг техника-биле чепселээр дугайында, колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгезинге эртеминиң мурнакчы аргаларын илгериде дугайында, колхозтарны организас, ажыл-агый талаалыг биле быжыглаар дугайында доктаамал сагыш салып турар. ССРЭ-ниң Дээди Советинден бадылаан 1951 чылда ССРЭ-ниң күрүнө бюджетти көдээ ажыл-агыйны хергелелинге, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезинин механизастаашкынының улам ыңайты өзүлдесинде болгаш чурт ажылының культураны бедидеринге хой миллиард ашаландырышкыны хандырып турар.

Колхозтарның чедишкниинг ажылынга, оларның организас, ажыл-агый талаалыг биле быжыглаашкынынга, оларның ийи байлаанын өздүлдесинге күш аналдыр шын организастаары болгаш ооң системазынын шын төлевири улуг улуг дузалыг. Колхоз тургузуунга он са шынардыг экономнуг чүүл болур колхозчу күш-хүнүн эш Сталин айткан. Ажыл-агыйны социалистик формази, колхозтарда: «кижи бүрдүн — шыдаар кирезин көрүп алып, кижин бүрүгө ажалдаан кирезин көрүп бээр» деп социализмниң кол принципин боттанып турар. Колхоз тургузуу-биле кады тыялган болгаш быжыккан күш-хүнү — күш-ажылдыг кемчээ, колхозта хергелелин кемчээ ол принципке бүрүн дүжүп турар.

«Колхоз күш-хүнүн тургускан. Ынчаарга күш-хүнү деп чүл? Күш-хүнүнүн мурнуңа — эрлер-даа, херэжениер даа шупту дең. Кым хой күш-хүннерин аныкчап алып болдур, ол хойну алып» деп эш Сталин айткан. Колхозтарга күш-хүнүн тургусканы оларның нийтиник ажыл-агыйның хөгжүлдесинге, күш-ажылдыг организастаары болгаш сагылга-чурумун быжыдарыга улуг ролды ойнаан.

Партия колхоз тургузуун удуртпашаан, колхозтарны большевикчи шын оруу-биле башкарышсаан, колхозчуларның күш-ажылының төлевириде дене-вираарни ууттаары, күш-хүнүнүн ролун бүгү талаалыг бедидерни чедип алат турар. Ынчангаш ол сорулга биле 1941 чылда колхозчуларга немелде төлевири системаны тургускан. Немелде төлевири системасы нийтиник ажыл-агыйыга бодунун күш-ажылының эчис түнелдери дээш колхозчуларның сонуургалды улам хайнытырып үндүргөн.

Колхозчу күш-хүнүнүн күжү чыл бүрүдө өзүп турар. Колхозтарның нийтиник ажыл-агыйының өздүлдесинде, колхозчуларның күш-ажылының бүдүрүлгезинин бедидеринде кады күш-хүнүнүн — натур болгаш ашка талаалыг төлевири көдүрүп турар. Аңаа үндүздөлөш, колхозчу тарааныннарның материал чаагай чоруу экижип турар.

Колхозта ак-сеткилдиг күш-ажыл, техниканы бедид бүдүрүлгүлүг ажылгаары ховуларның дүжүтүүн бедидери мал өнчү-хөргөнгин быжыглаары колхозчу өг-бүлө бүрүзүнге бай-шыдалгыр амыдыралды хандырып турар.

Областың эр, херэжениер күш-ажылчы араттары колхозчу амьдыралче киргеш, нийтиник ажыл-агыйының чаа көдүрүлүшүнү дээш коллективтик күш-ажылынга күштерин харамнамай аныкчап турарлар.

Нийтиник ажыл-агыйының чечетелишкниерин дээш ак-сеткилдиг аныкчап, тарааның дүжүтүүн бедидеринин, мал ажылын хөгжүдеринин планнарын долдур болгаш ажык күөсөдирин хандырган колхозчуларның күш-хүнүн колхозтарга 1950 чылда найа хире бедид төлөп бергенин көргүзүп турар он-он эки чиккочамдыктары бо-дур: Таңды районда терни көргүзүп болур. Ол чиккочтарын улгатыр катыштырган «Кызыл тараачын» колхоз колхозчуларның бир күш-хүнүн 6 килограмм тарааны, ашка биле 3 рубльди; Бий-Хем районда Кочетов аттыг колхоз 3 килограмм 500 грамм тарааны, ашка биле 3 рубль 54 копейкти; оо-ла районда «Победа» кол-

хоз 3 килограмм тарааны, ашка биле 3 «Октябрь 14 чыл ою» колхоз 4 килограмм 500 грамм тарааны, ашка биле 1 рубль 98 копейкти, Улуг-Хем районда улгатыр катыштырган Киров аттыг колхоз 2 килограмм 600 грамм тарааны, ашка биле 1 рубль 32 копейкти болгаш өске-даа продуктуларын берген. Колхозчулар 1949 чылга бодаарга 1950 чылда күш-хүнүн хой тарааны болгаш ашканы алган.

Ындыг болза-даа, көдээ ажыл-агыйның чер-черде органныр болгаш колхозтарның баштаар черлери бүгү колхозчуларны нийтиник ажылынге организастап шыдаанындаан областың чамдык колхозтарындык хой колхозчулары арктан чылын күш-хүннеринин минимумун күөсөтпөз. Чикээ, Варыин-Хемчин районун «Комсомол 30 чыл ою» колхозтун күш-ажыл шыдаар колхозчуларын 49,1 хуузу, «Кызыл тараачын» колхозтун колхозчуларын 31 хуузу күш-хүннеринин минимумун чедир ажылдаваан.

Ол ышка Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук», Таңды районда «Сталинчы орук», «Революцияның чалбыжы», Кызыл районда «Победа» колхозтарында Ленин аттыг, Иданов аттыг, Тес-Хем районда Сталин аттыг, Калинин аттыг колхозтарын элээн хой колхозчулары күш-хүннеринин минимумун күөсөтпөз болгаш нийтиник ажылынга багай киришкен.

Күш-хүнү — күш-ажылдыг нийтиник үнелелин кемчээ. Күш-хүнү — күш-ажылдыг онза кемчээ. Күш-хүнү — колхоз тургузуунун онза чүүлү. Күш-хүнү — колхозчунун хуузунда күш-ажылынга нийтиник үнелелин берип турар. Колхозтарның байлаан тургузарына кирешкен чүгүле күш-ажыл дээш күш-хүннерин санаарычче шыгыны хыналданы тургузары чугула. Колхозка ажылдыг чарыгатынган күш-ажыл колхозчу продукцияларын тургузуучу болур төлөөдө, ол күш-ажыл төлегиин турар-ужурлуг. «Ден күш-ажыл дээш — ден төлевири» деп социализмниң принципин ындыг. Ынчангаш чугула сорулга — нийтиник бүдүрүлгезинин киржикчи — колхозчу бүрүзүнүн күш-ажылы шын өренири, колхозтун орулгаларында оон үлүүн тодаргайлаары болуп турар.

Колхозчулар күш-хүннерин замнаарынын, камгалаарынын чугулазын медегер ботчегээр күш-хүннерин будаачап готчегээр чорук нийтиник ажыл-агыйыга улуг когаралды чедирип, колхозта организастыг чорукту, күш-ажылдыг сагылга-чурумун кошпадып турар. Хой күш кирер ажылдарны механизастаарын күштелдирип, колхозчуларның күш-ажылынын бүдүрүлгезин бедидип тургаш күш-хүннерин камнап алат болур улуг аргалар барын мурнакчы колхозчуларның практиказы көргүзүп турар. Ол ышка биче колхозтарны улгатыр катыштырган чорук колхозтарның административ-эргелел аппаратның төлевириге күш-хүннеринин чарыгдалдарын дыка кызырар арганы берип турар.

Амгы үеде колхозтарда бүдүрүлгезинин планнарының чогадылганы-биле кичи бүдүрер ажылдарның нормаларын эде көрүп, 1951 чылда күш-хүннеринин чарыгдалдарын чогадып турар. Бүдүрер аныкчаларның нормаларын эде көрдө эргокиреш кудулаан нормалары ууттаарып хандыраары, күш-ажылдыг бүдүрүлгезинин улам ыңайты бедидилгезин чедип алып чугула. Күш-хүннеринин чарыгдалдарының планнары бүдүрүлгезинин механизастаашкынының өздүлдесинин аргаларын өренип көргөн турар ужурлуг.

Большевик партиянын, улуг Сталинның башталгазы-биле областың эр, херэжени колхозчулары бистинг Төрөөн чуртувустун күчү-шыдалын быжыглаары дээш, бүгү делегейге тайбыч дээш социалистик көдээ ажыл-агыйның улам ыңайты күчүлүг көдүрүлүшүнүгө боттарының күженишкниерин улам-на көвүдөдир.

Ленинград хоорай

КИРОВСКИЙ ЗАВОД

Заводтун директору эш Смирновка
Заводтун кол инженерери эш Захарыинге
ВКП(б) ТК-нын партормгу эш Смирновка
Завком даргазы эш Богдановка
ВЛКСМ ТК-нын комсоргу эш Корсаковка

Кировский (мурнунда Путиловский) заводтун 150 чыл болганының оюнда болгаш заводтун Ленин ордени-биле шаңнаттырғаны таварыштыр эр, херэжени ажылчыннарның, инженерлерин, техниктерин болгаш хаакчытарның коллективинге байыр чедирип тур мөн.

Чурттун эң хоочун заводтарының бирээзи—Кировский завод совет эрге-чагырганы тургузарда орус ажылчын аңгыны револютуг демиселинге болгаш бистинг Төрөөн чуртувустун ажыл-агый болгаш камгалал күчүзүн быжыглаарыга төөгүлүг ролдыг болган.

Ада-чурттун Улуг дайынының соонда заводтун коллективни заводту катап тургузарының талазы-биле болгаш улус ажыл-агыйынга чугула продукция бүдүрүп үндүрерин шиңгээдип алырынга улуг чедишкниерни чедип алган.

Партияның болгаш чазактын онаалгазын күөсөдир талазы-биле моон соңгаар силерниң ажылыңарга чедишкниинг болуруңарны, эштер Кировчулар, силерге күөсөдир.

И. СТАЛИН.

ТӨРЭЭН ЧУРТУВУСТА

Чурттун ховуларында

Мургабның көктүг шыктыг шынаази —чурттун нарын хөвөг бүдүрүлгезинин кол баазаны. Ооң бүгү шөлүнүң дең кезинге бедид дүжүтүүг хөвөгүниң сортуун тарыыр. Хөвөг сывы тарып олурттур ажылдың 95 хуузу механизастатынып турар.

Таджинистанда Кировобад районунун көдээ ажыл-агый артельдери хөвөг тарылгазын эгелзеш. Колдашевтиң трактор бригаданың Калинин аттыг колхозтун шөлүндө тараан хөвөгү чечетелин үнүп келген. Ол хөвөгүниң эрте үнүп турарынын чылдагааны болза, трактор бригаданың эки ажылынын түнели болур.

Мурнуу-Назахстан областың үш районнарының көдээ ажыл-агый артельдери сугат чок черге тарыыр хөвөгүниң тарылгазын кирешкен. Ол культура бо чылын эртең чылдазындаан ыракта улуг шөлү эжелээр. Областың колхозтары хову ажылдарын чорудуп турары-биле чегерлештир 38 муң гектар шөлүң сугталгыч системаны база чаартып кылып турар. Ол ажылда он-он муң колхозчулар болгаш дыка хой саныг механизаторлар кирип турар.

Винницкий областың мурнуу районнарында чигир свеклазынын тарылгазы эгелзеш. Могилев-Подольский районунун колхозтары чигир свеклазын чүс-чүс гектар черде бир-ле дугаар тарып турар. Областың колхозтары 28 муң гектар черде ол культураны бедидирештир тарыыр арганы бир дугаар аныкчап турар.

Суггарылганын чаа системазы

ФРУНЗЕ. Чуйнун шынааларында колхозтар суггарылганын чаа системазынче кирип турар. Хун бүрүдө-ле шөлдөргө дөрт муң ажык колхозчулар үнүп чоруп турар. Колхозчуларга дузалыгы-биле техника кээп турар. Суггарылгалыг участоктары планнар болгаш бичи-бичин арыктарны хөп дескилээр аныкчаларын шүштү ийи хуузу механизатор боттандырып турар. Быстровский районун Ленин, Ворошилов болгаш Карл Маркс аттыг колхоз-

Запорожье областың Мелитополь, Ново-Васильевский болгаш Акимовский районнарының көдээ ажыл-агый артельдери эрте тарыыр тараа культура-ларынын тарылгазын дооскан. Мелитополь районунда ол ажылды беш ажыл хүнүнде дооскан, ол болза эртең чылдазындаан ийи хонук бурунгаар доосканы ол. Ол чүүдөн болганы дээр болза, улгатыр катыштырган колхозтар МТС-тиң күшүг техниказын чоп аныкчап шыдаанынын ачызында болган. Колхозтарның хову бригадалары бүгү-ле ажылдарын трактор күжү-биле чорудуп турар. Мурнакчы агротехниканы колхозтарда камгала-биле шиңгээдип турар.

Хову ажылдарының фронтузу Чуваш АССР-нин болгаш Великоулуйский областың соңгу чүктөрүнче дүргөн чарып бар чыдар. Колхозтар күзүн чаап тараан тарааларын немелде чегерилге-биле хандырып турар болгаш суггарып тарылгазын чорудуп турар. Смоленский областың Стодолищенский районунун колхозтары суггарып тарылгазынче кирешкен. Саратов областың Ровенский районунун колхозтары горчица тарылгазынче эгелзеш кирип турар.

Ханкай болгаш Сучанның шынааларында харны океаның чылыг салгыны дүргөн эридип турар. Приморский крайның дыка хой көдээ ажыл-агый артельдери ийиртешкениче киришкен.

(СЭТА).

Май 1-ге алдар кылдыр бүдүрүлгелерге социалистик чарышты калбартылыңар!

Хуусаа бетинде күөсөдир

ССРЭ-нин Дээди Советинден хүлээп алган «Тайбынны камгалаар дугайында хойлуну» чугаалашышаан, даг үлөтүрүүнүң эргелелин транспорт контроларының инженерлери, техниктери болгаш албан хаакчытары бүгү делегейин аныкчы чоннарның байырлары Май 1-ге алдар кылдыр сөөртүлгениң дөрт ай планын хуусаа бетинде күөсөдирин хүлээгеннер.

Май мурнунун социалистик чары-

жынга бүгү чолаачылар кирип турарлар. Социалистик чарышта алган хүлээлгелеринин күөсөлдесинде улуг чедишкниерни сентекчилер чедип алат турарлар. Чазаныкчы Марьясов, дарганнар Конопляников болгаш Роспопов, токар Коробейкин олар ам май айның нормазын күөсөдип эгелзештер. Ол мастерлер хүн-бүрүдө улуг норманы 180—200 хуу кылдыр күөсөдип турарлар.

А. ЛЕПЕШКИН.

Бүдүрүлгө талазы-биле чедишкниер

Көдээ болгаш колхоз тудушкунунун херэжени эргелелин бажыңнар тудар комбинаты бүдүрүлгө талазы-биле чедишкниерни чедип алат турар. Комбинаттын тудуг шөлүндө колхозтарга белеткөөн бажыңнар тургустунуп турар. Бажыңнар бүдүрүп кылырын чаа эгелзеш турар, ажылдарның шынары эки, бажың кылдыр ыяштарны белеткеш, керттир анык кылып турар бажыңчылар бригаданы ажылды кылып билерин көргүзүп турар.

Садарыңа белеткеш кылган болгаш доозулган бажыңның ыяштарын чаап тургаш кылган чудуктардан керттип кылган, соңгаларның настыңнарын, ийи каат соңгаларның рамаларын, хаалгаларын, стропилазын болгаш кырыша ырында дилиг материалдарын эки таарыштырып кылган, бажыңнарның кемчээ калбаа 6,5 метр, узуну 7,6 метр. Ук бажыңнар немелде кладовалыг болгаш кирер эжинде тускай өрөлдиг, ыңдыг бажыңнарын 6-ны бедиткен кылган болгаш ам ийини доозуп турар. Бажыңнар белеткээринге эштер Кара-

Сал, Бавуу болгаш Чуддум оларның бригадалары онза шыгалып турар. Ыш кезип белеткээр ажылда 33 кижин аныкчап турар, оларның иштинден 11 кижин ыш сөөртүп турар. Ыш дилер машинаны ыяш-биле, бүрүн хандырап деп сорулгазы ыяш сөөртүкчүлери — Дамдыч-оол болгаш Моңгуш олар салып алган ажылдап турар. Олар бо сорулганы бүрүзү-биле күөсөдип шыдаар, оларның ыяш сөөртүп турар аштарының күжү шыраат.

Новоселов аныкчылар 10 кубометр ыяш дилдер нормалыг тургаш, хүнде 20—24 кубометр чедир ыяшты дилдирип турар. Ажылчы чоннарның байырлары май 1-зи чоошуптап олурары-биле чегерлештир комбинаттың коллективни бүдүрүлгенин чаа көдүрүлүшүнү-биле хаара тутунган. Олар бүдүрүлгениң болгаш чуртталга бажыңнарын тудуп кылырын эгелзеш. Бо чылдың чайында комбинаттың ажылчынары чурттаар хуу бажыңнар тудушкунун калбартыр.

Н. БРАГИН.

Техниктиг билигни бедидер

Партия болгаш чазактың дузаламчызының ачызы-биле бистин областың даг үлөтүрүүнүң ажылы улам хөгжүп турар. Областың үлөтүр бүдүрүлгелеринге машиналар болгаш механизатор үзүч чокка кирип турар даг үлөтүрүдө тывыш механизастатынып, даг үлөтүрүүнүң ажылдары күш-ажылы улам чийгеп турар.

Чаа техниканы дүргөн шиңгээдир болгаш механизмнери болгаш херекселдерни эки аныкчап сорулга-биле даг үлөтүрүүнүң область эргелелинде, база Нарын, Копту, Хараал даг үлөтүр бүдүрүлгелеринде удурткуч каадырларның техниктиг өөредилгези массалыг-биле калбарган.

А. ОРЛОВСКИЙ.

Электростанция тудуунга воскресник чоруткан

Сарыг-Сеп, (телефон-биле). Апрель 1-де, дыштаныр хүнде, район төвү Сарыг-Сеп суурнун чурттакчылары болгаш чоок заваның колхозчулары электростанция тудуунга воскресник организастаан.

Воскресникке чүс ажык кижин, 50 шаа шанаттыг аштар киришкен. Воскресниктинг киришкчилери станция тудуунга хергелээр даш чыып, дажыглаар сорулгазын эрестиг күөсөткеннер.

Воскресниктин түнелинде электростанция тудуунун шөлүндө 500 шамак даш дүшкен.

Воскресник ажылынга районунун ортумак школа коллективни, алгы-кейш белеткээринин район контроларының коллективни, ВКП(б) райкомунун коллективни болгаш «Октябрь 14 чыл ою» колхоз организастыг болган.

Д. ШАБАГАНОВ.

Бедид шынарлыг тудуг материалдары дээш

Улуг-Хем районунун колхозтары бо чылдың эгезинден бээр тайгаларда белеткелденген 7963 кубометр тудуг ыяжының 5 муң кирезин машина, терге орунда чоошулады дажыглап алган болгаш 2854 кубометрин тудуг шөлдөринде сөдүртүп алган. Эртең кварталда районунун колхозтары нийтиник-биле 55 чуртталга бажыңнарын, 2 магазинни, 4 кудуктун, бир аът кажазынын, бир бузаа кажазынын чаа тудууларын колдуунда доослушаан, катыштырган колхоз-

тарының төптеринче 27 чуртталга бажыңнарын, бир школа болгаш бир эмнелге бажыңын көжүргөн. Тудуг материалы белеткээр талазы-биле Киров аттыг колхозтун тудуг бригадасы (бригадир Дамдычпап) эки аныкчап турар. Олар тудуг материалы белеткээр талазы-биле квартал планын 124 хуу күөсөткен болгаш белеткөөн бүгү ыяжын колхоз суурунун чүгүле 6 километр четпес черде чоошулады сөдүртүп доозар четкен.

Г. ЮРТАЕВ.

Бүгү-эвилелдинг Коммунист (большевиктер) партиязының Төп Комитетинден болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинден

Ур болгаш аар аарыгының соонда большевик партияның болгаш совет күрүнениң хоочун удурткучуларының бирээзи, ажылчы чоннарның херээ дээш чүтүлдүг демиселчи, ВКП(б)-ниң Төп ревизия комиссиязының даргазы, ССР Эвилелиниң Дээди Советинин депутаты эш Михаил Федорович Владимировский 2-де эргенин 9 шапта мөчөөнүн Бүгү-эвилелдинг Коммунист (большевиктер) партиязының Төп Комитеди болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели ханы кажыдал-биле дыннадып тур.

Бодунун бүгү амьдыралын коммунизмниң улуг херээнге бараан болдурган, бодунун бүгү күжүн улустун чаагай чуртталгазынга берген эш М. Ф. Владимировскийниң мөчөөни коммунист партияга болгаш совет улуска аар когарал болур.

ВКП(б) ТК.

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели.

СТАЛИНО ОБЛАСТЬ. Ново-Краматорский Сталин аттыг машина тудуунун заводунун дыка хой бригадалары стахановчу эзлетке туруп, коммунизмниң улуг тудууларыга хергелээр чагылгары белеткээрин хуусаа бетинде күөсөдир деп хүлээгеннер. Эң эки бригадаларга Волга-Дон каналы атты тывыскан. Ол хүндүлүг атты А. Склярның удуртканы токарлеринин бригаданын тывыскан. Ооң бригадасы шимчеп чоруркүчүлүг экскаваторнун деталдерин кылыр-биле ажылдап, онаалгазын 180—220 хуу күөсөдип турар. Чурукта: А. Скляр (оң талазында ийи дугаарында) бодунун бригаданын кезигүүнери-биле беседа кылып турары. Чурру И. Бондаренкоуу. СЭТА-ның прессклишеи.

ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИЦ ИИИ ДУГААР СЕССИЯЗЫ

Областа садыг ажылынын байдалынын дугайында

Облкүүскомнун даргазынын ораланчызы депутат П. Гусевтин илеткелинден

Улус ажыл-агыйын моон сонгаар сайырадырынга болгаш ажылчы чоннарнын материалдыг байдалын көдүрөр чорукка совет садыг улут рольдиг болур.

Бистиң областың ажылчы чоннары, колхозчулары болгаш интеллигенциязы ажыл-агый болгаш культуру тургузуучу кунунун талазы-биле улут чедипшиктерин чедип алганнар. Тыва Совет Эвилелиниң өг-бүлелине киргенинден бээр областе сөөртүп кирир улутур болгаш аш-чем барааннарын хемчээл саны чыл бүрүде көвүдөп, садыгын четкилерни күштү-биле калбарып турар.

Улетүрүң болгаш аш-чемниң барааннарын хереклекчилерге чедирер сорулгалары областың хереклекчилер ашлы, золотопродснаб, ном садыгы болгаш аптека эргелели—мындыг черлер күүседип турарлар.

Садыг четкилери 1950 чылдың бараан саарылгазынын планын нитизиңде 108 хуу күүсеткен, азы 1949 чыл-биле демейдээрге 1950 чылда калбак херекледип барааннарын 28 миллион рубль хөйну саткан, 1950 чылдың түн-нелинден көөрге элээн хөй садыг организациялары болгаш садыг ажылдагычлары культурутуп совет садыгын сайырадырынга эки ажылдааннар. Каз-Хем райпозу бараан саарылгазынын планын 115 хуу күүсеткен. Садыг четкилериниң байдалын экижидип сайыраткан болгаш саң-хөө талазы биле экижээ.

Ол ышкаш садыг ажылдакчыларынын аразында ёзулуг ак-сеткилдиг эки ажылдап турар садыгчылар бар. Чижээ: Каз-Хем райпозунуң магазинер эргелекчигери штер Бердиев, Столбова, Кызылдың көдөр райпозунуң магазин эргелекчигери Седелникова, Чөөн Хемчин райпозунуң магазин эргелекчилери: Салчак, Чыртан-оол болгаш оон-да өскелер.

Садыг организацияларынын ээл сорулгалары болза, бүгү-ле хемчигерини ап тургаш чоңуң негеделерин калбак херекледип барааннарын-биле көлбөр өйүндө хандыраы болур деп чүве билдиңир болгай. Ол сорулгалары бистиң областың садыг организацияларынын нитизи-биле көңүг багай күүседип турар.

Чамдык райполар, магазинер бараан саарылгазынын планын күүсетпес, чурттагычларынын херекледип хандырабас, калбак херекледип барааннарын үзүктелдирер чүдүдер кайы көвей. Ылангыч Барыын-Хемчин райпозу эң багай ажылдап турар. 1950 чылдың бараан саарылгазынын планын чүгле 91 хуу күүсеткен. Аңаа ыял чоктуң чылдагаанындан хлеб садыгчылары үргүлчү үстүп турар, ычтанга ол райпо ажылчы албан хаагчытары хлеб болгаш аш-чем продукциязы-биле хандырабас чоруну аана-ла чаңчыл болу берген.

Мөңгүн-Тайга райпозу 1950 чылдың бараан саарылгазынын планын чүгле 96 хуу күүсеткен. Областа 256 магазинер болгаш садыг майгыннарында чүгле 140 магазинер 1950 чылдың IV кварталынын бараан саарылгазынын планын күүсеткен, өскелери күүсетпес.

Дыка хөй садыг черлери садыгынын кара-турамы-биле садыгчылар шагынын турумун үрөп, чок болза, — эрте хаап алган, чок болза, — орай ажыдар, доктаамал шак чок ажылдап турарлар. Садыгын ай, хүнү-биле ажытпас, чоңуң Бараан садып алыр эргезин зазып турар чүдүдер бери хөй.

Бай-Тайга районунуң магазин эргелекчигери Визе-оол бир ай иштинде садыг ажытпаан, садыглааан, а чылдагааны— ол садыгын үргүлчү арагаллап турар. Ажылчы чоннар Барыын-Хемчин райпозуна чоруп, чугула херекледип барааннарын садып алыр уяурга таварып турган.

Бин-Хем районунуң продукция садыг магазини чоонга чаа 10 хонунга хаагып туруп келген, оң чылдагааны садыгынны самчыгдал кылган дээш байжандан каан болган.

Облпотребсоюзтуң багай удуртуп, суда контроль кылдып турарын ажылдап алгаш, садып алыкчыларынын мергел, бараанын чедир хемчээп бербес, чедир деңизил бербес, берген рубльдиң артынын чедир хандырабай бээр болгаш эки барааннарын бижик-биле садыглаар чоруктар база хөй.

Кара-Сугунуң суурунун садыгларынга коюсарынын, чочак тарааның бир ишинин бир дугаар майгына 11 рубльге садып турган, а 2 дугаар магазинге 12 рубль 50 копейка — шынында өртө 10 рубль. Ол-ла майгын уругларынын хром сапог идинин 207 рубльге садып турган, а шын өртөз болза, 107 рубль болгай.

Ол ышкаш Кызылдың золотопродснаб черинин садыгының Фетисова март 7-нүн хүнүнде тооруз үзүн чүгле таңыш көрүштеринге садып турганын илерез. Хоорлонуң № 1 магазинге сатсын дээш берген дыка хөй барааннарын (сонга каравнын шарап өскелери, креплени болгаш оон-да өскелери) садып алыкчылардан чаңырып, шыгжап каан чыткан. Ындыг чижектер чер бүрүде көңүг хөй.

Садыг организацияларынын эң багай ажылы болза, шын эвес план кылдырында, үчтөң даңгы чогуңда. Оң караазы-

биле районнарже бараан сөөртүрдө кабыл-хамаан чок чорудар чоруктар бар. Чүл дээрге, чамдык районнарда бараан артык, а чамдык районнарда бараан чок, үзүктелип турар.

Энир чылын чүгле Барыын-Хемчин, Сүт-Хөл, Каа-Хем болгаш Улуг-Хем районнарында 557 муң рубльдиң чамдык негеделе чок барааннарын, артыкка октаан турган.

Бараанын үчтөң план чок үлээринден ам безин облпотребсоюзтуң складтарында 7 миллион рубльдиң, главлегсбыттын 8 миллион рубльдиң, золотопродснабтын 300 муң рубльдиң барааннары калдык-даа шымчээшкни чок чыдар-дыр.

Шынында чоңуң херекледип турар белик шынарлыг барааннарын эскелбес, чүгле каш чүзүн барааннар областе сөөртүп кирир чорук, главлегсбыттын (даргазы Махагоровтуң) көңүг багай ажылдап турарында.

Чоңуң эң чугула херекледип турар барааннары идик-хеп аймак, чечетик төстааы, күсүк-ышкы херезжөө тоңнар, торту болгаш оон-да өске хөй барааннар көңүг чок болуп турар. Главлегсбыт районнарже бараан октаар чоруну соккаткан чүгле наряд бижикер өртөкчү санаар болган.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели хереклекчилер кооперациязынга яны-бүрү продукцияларын болгаш калбак херекледип барааннарын боду бугуруп үндүрүш чоңга калбаа-биле сатсын деп дааскан болгай. Ол шиттирин бистиң кооперациязы көңүг күүсетпейн турар.

Облпотребсоюзтуң ол бугурулузун удуртуп олурар эш Носовоң көңүг чүве кылбаан. 1950 чылдың дургузунда чүгле 2 райпо (Барыын-Хемчин, Улуг-Хем) биче биче үрүмкө барааннарын кылды үндүргөн.

Бистиң областа көңүг эки укжалдыг болыктар хем суг бүрүзүндө бар, ону туруп садыглаар чоруктар безин чок болуп турар.

Чүрт бугурулузун баштаан эш Носиков хереклекчилер кооперациязын дамчытыр садыгчылар чугула херекледип барааннарын бугуруп үндүрүшпейн турар. Чүгө дээрге, материал чок дээр, шынында материал хөй. Ол материалдар-биле терге, шанак кылбайн турар, а облпотребсоюзтын ийдиңг барааннарын өске областтардан болгаш Казаньдан сөөртүп турар. Бу чылдың 1 дугаар кварталында 480 муң өртөкчиг яны-бүрү мебельдерини белеттээш, садыг организациязынга дужаал бээр тургаш чүгүндө кылдып бербээ. База Министрлер Чөвүлени хереклекчилер кооперациязынга колхозчулардан, колхозтардан, хуу ажыл-агыйчылардан көдөө ажыл-агыйнын яны-бүрү продуктударын садып алгаш хоорайның болгаш суурларынын ажылчын чоннарынга садыр эргезин берген болгай.

Бистиң областа үс-саржааны, сүттү, сметаны, картофельди, огород культуруларын, дагаа чургазын болгаш оон-да өске продуктударын жеңени-даа садып алыр дизе бар-дыр. Ону облпотребсоюз, оон белеткел хилдиңи кылбайн турар болгаш ол дугайында сагыш салбаан. Чижээ, энир чылын картофельди белеттээр планын чүгле 49 хуу, огород культуруларын 63 хуу, үс-саржааны 60 хуу күүсеткен. Шак мындыг багай ажылдын түнүелни чүү болганыл дээрге сөөлгү үеде үс-саржааны, өске областтарын хереклекчилер эвилелдериниң дузаламчызы-биле садып алгаш садыглап турар бис.

Сөөлгү 5 чылдың дургузунда Кызыл хоорайның чурттагыч чоңу 10 ажыл муң кижик өскөн болгаш ам хүн бүрүде-ле өзүп турар, а садыг четкилерин чок хүнге чедир чүгле чаңгыс магазин оостуруп алган, оң-биле олуруп бергендер. Садыгын калбартыр, чоңу культурутуп болулар дугайында облпотребсоюз-даа, хооркүүсом-даа, горно-даа садып салбайн турар. Бир эвес облпотребсоюз эки сагыш-салган болза, шадала гостроном садыгыг турар ийик бис.

Хөй-нитиниң жеңенилге черлери көңүг багай ажылдап турар. Столовоалар, шайлаар черлер, жеңенир көңүг багай шынарлыг кылдып турар болгаш андан чок сүзүг чүве кылдыр боор-дыр. Чижээ, Чаа-Хөлдүң район төвүнүн столоваазы хирлиг ажылгыш ийи борбак сөөктүг ээт-биле гулаш хүн-бүрүнүң менезу болган, а шопулак, серээ, бижек чок, саваны чүгбас болгаш оон-да өске. Ол ышкаш Овүриң, Бай-Тайганын, Барыын-Хемчинтиң, Кызыл хоорайның столоваалары эң тергипин багай ажылдап турарлар.

Ол ышкаш үчтөң, өчтөң, контроль чоктуң караазы-биле садыг организацияларыга улуг когарал таварыштыгар чоруктар дыка хөй.

Тоңу районунуң даргазы турган Чат ол райпога 824 муң рубль, Мөңгүн-Тайга райпозу — 122 муң, Барыын-Хемчин райпозу Тарнаа 1.138 муң рубль когаралдарга таварыштырганнар.

Сөөлгү үеде садыг организациялары надырлар-биле ажылын мун чүгөөр сөгиттенир, ылангыча квалификация бедиңдер иржуктары, курстары ажылды, өөредип турарлар.

Ындыг болза-даа, надырлар-биле көңүг багай ажылдап турар чер обл-

потребсоюз болур. Ында ажылдап турар надырларнын чамдык кезини ангы дайзыннарнын артыкчылары, ажылга ызырымдас кижилер бар. Ол чүңү херечилеп тур дээрге каадырларны шилди-даа алырда оларнын политик талазы-биле быжын болгаш херентиг шынарын хынап көрбөй, сталинчы принципти утупкаш кижилерин кайы-ла-маан чок хүлээп ап турганы ол болур.

Транспорт дээрге, көңүг улут укжур дузалыг. Облпотребсоюз ону боданын автотранспорттуң начальнигыне Кузубов деп кижини хынап көрбөй хүлээп алганыдан, облпотребсоюзтуң автотранспортун кыска хуусаа иштиңде-ле банксырадып каан болгай.

Ол ышкаш облпотребсоюз Барыын-Хемчин районунуң садыг килдиңизин ажылдаары-биле Захаровту жоруткан. ол кижини аңаа баргаш ажыл кылбайн чамдык материал талазы-биле хары-салгалыг ажылдакчыларын эвилелдеп алгаш, үргүлчү арагаллап турган болгай. Аңаа шыңгыч харысалга көргүзүрүн улут, ол арагачыны Сүт-Хөл райпозуңга ажылдаары-биле чоруткан.

Барыын-Хемчин районунуң белеткел которазынын директорунга Самдаң дээрзи дыка үр үеде ажылдап келген, 100 ажыл баш мал болгаш белеткел садып алышкын ажылын нагаш, хуу ажылын кылдып турган. Каадырларны быжыглаар, оларга дузалар чорук облпотребсоюзта чок. 1950 чылдың дургузунда чүгле райполар даргаларынын, садыг килдиңизин эргелекчилериниң 50 хуузун, санагыч-бухгалтер ажылдакчыларынын 79 хуузун ажылдап үндүргөннөр.

Облпотребсоюзтуң каадырлар белеттээр школазы база багай ажылдап турар, өөредип турар шынары куду, эки өөредип дугайында хемчег албас практик ажыл кылдырабайн турар.

Энир чылдың июнь айда облкүүскомунуң хуралынга Барыын-Хемчин районун багай ажылдап турганынын дугайында эш Чанзан-оолдун илеткелни дыңнааш, тодаргай донтаалды үндүргөн болгай. Эш Чанзан-оол ол донтаалда айтыкан хамык четтестерини чок кылырынга дузалар хамаан чок райкүүскомунуң хуралынга безин чугаалаашпаан, облкүүскомунуң айтышкынын күүсетпейн барган.

Ол ышкаш Чаа-Хөл райкүүскомунуң даргазы эш Тарнай энир чылын-даа, бо чылын-даа районунуң ажылын сегидер талазы-биле калдык-даа хемчег албаан. Хереклекчилер кооперациязынын садыгларында хөй четтестериниң база бир чылдагааны болза, организас-массалыг ажылдык чорувастаанында.

Билдиңир-ле болгай, хереклекчилер кооперациязы дээрге—35000 хууу кижигүнерлиг 22 хереклекчилер нити-лелдерин катыштырып турар хөй нити-лелер кооперациязы болур.

Ол организация кооперациянын удуртуп баштаар ажылынга, бодунуң кежигүнериниң, активтериниң киржилгези чокка, база хереклекчилер эвилелдерини уставын шыңгыч сагывайн ажылдап черле шыдабас.

Чамдык райполар устав барымдаала-бас, кооперациянын демократиязын үрөп турар чүдүдер бар.

Хереклекчилер эвилелиниң багай ажылынын дугайында областың партия даа, совет-даа органныры хемчеглери ап, санал-оонаын берип келген. Ылангыч область Советиниң 1 дугаар сессиязына безин эш Арлаңмайын багай ажылдап турар, моон сонгаар ажылын сегитсэн деп шүгүмчүлөп турган болгай.

Эш Арлаңмай чаңгыс катал эвес, хөй удаа хүлээлгелери ап, ажылды ам-ча сегидер мен деп келген. Херек кырында

Саналдар болгаш шүгүмчүлөлдөр

Областа садыг ажылынын байдалынын дугайында эш Гусевтин илеткелниң талазы-биле 11 кижик санал берген.

Депутат Эректол бодунуң саналына областың хереклекчилер нити-лелери ырак-узак районнарын чугула барааннар-биле таарыштыр хандырабайн турарын шүгүмчүлөш.

—Областың хереклекчилер нити-лелерин баштаар чери барааннарын план чокка хуваап турар. Чижээ, Тоңу районунуң балыкчы артылдеринге четки илаазынын чорудуп бээрин хөй удаа эгезин турбужа, ону мынчага чедир чорудуп бербээ, харын-даа оон негегимес черлеринде ол удаазыны көйү садыглап турар. Бистиң районче эзилдег черинге хереклекчиле демир оруннар, шюкаларга хереклекчиле болбаазы-рыктан сүт чорудуп бээр дугайында дилевисти облпотребсоюз күүсетпес.

Бистиң районга берген 15 метр бостонун 6 метрин облпотребсоюзтуң садыг баазызы бодунга артырып алгаш чамдызын чоруткан. Районда огга алмааның аш-чеми мырыңай-ла чок. Облпотребсоюзтун баштаар чери чөтпестерини юре тура-ла чүгле хемчег албайн турар эвес, харын ырак районнар-биле харылаашпайн турар.

Депутат Соловьев бодунуң саналына Сүт-Хөл районунуң садыг организациянын ажылында четтестерин шүгүмчүлөш. 1950 чылда тудалгач болгаш самчыгдал 45 муң рубль чедип турар. Бир садыгчы чаңгыс майгыга 2—3 муң рубль

садыгнын байдалы эрги хевээр.

Ол ышкаш облпотребсоюзтуң Агапов баштаан садыг килдиңиз база эң багай ажылдап турар; чоңуң негедезин хандырабас, магазинер, майгыннарын четпес ажылын сегитпейн бараанын районнарже тардыр чорукту чугулааш көрбөйн турар.

Облпотребсоюзтуң баштаар чериниң кежигүнери эштер Житов, Кошкарлов база көңүг багай ажылдап турарлар. Бараан саарылгазынын планын күүсетпес, садыгнын ажылын сегитпес чоруктар золотопродснабта (даргазы Лушев) база бар.

Ном садыгы 1950 чылдың бараан саарылгазынын планын күүседип алган ийикпе, азы 1949 чылда деңизерге яны бүрү номнары 560 муң рубльге ажыр сатканнар.

Ном садыгынын магазинеринде дыка хөй политиктиг, чечен чогаал номнары, көдөө ажыл-агый номнары хөй бар. Ол номнары садып саарал талазы-биле облпотребсоюз, золотопродснаб калдык-даа сагыш салбайн турар болгаш харын-даа ном садар чоруктардан хооруксап, ном-дептер сатпас бис дээр чыгып турарлар.

Номнарын сатсын дээш берип каарга, складтарыга шыгжап алгаш, сатпас чүдүлдер бар. Чижээ, чоонка чаа Чадакча хоорайнын магазинеринге ном чок турган, чүгө ном сатпас чор дээр дээр, эерге, склада 6000 рубльдиң яны-бүрү, дыка хөй номнары чыткан болгай.

Областың аптекалар эргелели бо хүнге чедир багай ажылдап, бараан саарылгазынын планын база-ла күүсетпес.

Садыг организацияларынын ажылында, бир кол ажыл болза, бо хүнге чедир социалистик чарышты ёзулук организастап калыбтырсаан болур.

Күрүнө болгаш кооператив садыгларында ангыда бисте колхозчу базар садыгы база бар.

Ындыг садыгын туруп турары бараан саарылгазын калбарытырып, ажылчы чоннары көдөө ажыл-агый продуктудары-биле хандырабынга, таралчыннары хоорайнын барааннары-биле хандырабынга укжур-дузалыг. Колхозтарнын садыгын дамчытыр колхозчуларга негеделе орулга тып алырынга идиг бээр болгаш оларнын ажыл-агыйнын өзүп сайыраар чорунга дузалар укжурлу.

Ындыг садыг, бистиң областа ам хиреде сайырап, калбарыбайн турар. Бо хүнге чедир чаңгыс-даа район төвүндөйиң рыноктар чок. Кызыл хоорайда бар-ла, бар-да болза, эки тургуспаан болгаш оң ажылын кым-даа хынапайн турар.

Колхоз садыгына чер-чер Советтери оларны хире-черези-биле районнар тептеринге, ажылчы суурларга, алдын-уургайларынга болгаш чер-шинчилел экспедиция черлеринге ылавыла организастаар херек.

Областа садыг ажылынын багай байдалынын дугайында облкүүском база бурулду.

Облкүүскомунуң хуралдарында садыг организацияларынын удуртукчуларынын илеткелин көңүг өзөш дыйнап турган болгаш ажылчы чоннарын депутаттар Советтеринден садыг дугайында негевейн турган.

Облкүүском сөөлгү 6 чылдарын дургузунда магазинерни культуружудар, садыг четкилерин калбартыр, бараан саарылгазынын планын күүседип дугайында облпотребсоюзтун, золотопродснабтын ажылын чаңгыс-даа катал чугаалаашпаан болгаш областе сөөртүп кирир барааннарын планын барылап-даа, хынап-даа көрбөйн турган. Оон ынай эш Гусев областа садыг ажылын үндезин-биле эки-илдериниң талазы-биле сорулгаларны тодаргайлап чугаалаан.

ол ышпаш бистиң хереклезезинис бундун машина ишти чеснок согунаны чоруткан, ук барааннары эгээртинмес төлөөдө, Барыын-Хемчик районче чоруткан бис.

Золотопродснаб болгаш оң начальниги эш Лушев Копту алдын уургайнын ажылчыннарын негедезинге сагыш салбайн турар деп депутат Воробьев шүгүмчүлөш. Продуктунун-даа, үлетпүрүн-даа яны-бүрү барааннарын четпес болуп турарынын дугайында бистиң хөй удаа дилеглеринисти золотопродснаб чери хандырып бербээ. Золотопродснабтын удуртукчу ажылдакчылары алдын уургайнын ажылчыннарын амьдыралы-биле таныштыгып турар, хаая чорайнда практиктиг дузаламчы көргүспейн турар. Амгы үеде час дүжүп келген, ыңчаарга бистиң магазинеринисте алгы идик аймак, саазындан кылган пос аймак, балык дээр черелги барааннар чок. Алдын уургайында магазин үргүлчү шоочалыг туруп турар деп эш Воробьев чугаалаан.

Хереклел кооперациязынын ажылын экижидер айтырылганын талазы-биле облкүүском хөй удаа ажылдап келген турбужа, садыг ажылынын баксыраашкыны үргүлчүлөшпашпаан турар—деп депутат Бакулин чугаалаан.

—Садыг аппараты чүзүн-базын хоралкыч, самчыгачкы кижилер-биле болгаш, үчтөң болгаш өчтөң сандаргай, эч чок байдалда турары-биле самчыгдал болгаш дугадал 5.5 миллион рубль болуп турар. Самчыгдал болгаш дугадалдарнын чылдагааны чүдөл дээрге, кооператив ажылында контроль-ревизия ажылын дыка багай тургусунанда, ол азылды ийи дугаар чериниң кылдыр санап турарында. Облпотребсоюзтуң баштаар чери каадырларын шилеп алышынын ажылынын кылбайн, чүгле самчыгачкыларны бир райондан өске районче солутурунга ойлекип турар.

Чижээ, хамааты Чернов Томскиге 140 муң рубльди самчыгдааш, 1949 чылда Таңды районга келгеш 48 муң рубльди самчыгдаан, Моголин Бин-Хем районга самчыгдалды турда, ону Кызылга эңээр ге 16 муң рубльди самчыгдаан.

ВКП(б) ТК-ның болгаш совет казактын улуг сагыш-салышкынын болгаш кичөөнгейиниң дугайын, бистиң областың чаагай, амьдыралынын бугу талазы-биле өзүшкүчү дугайын депутат Тока бодунуң саналынын эгезинге чугаалаан. Оон ынай эш Токаның чугаалааны болза:

—Чоонка чаа ССРЭ-ниң Дээди Советиниң II сессиязы бодунуң ажылын дооскан. Сессияга көрдүнгөн болгаш бадылатынган бистиң күрүнениң бюджет болза, бистиң чуртувустун күчүзүнүң өзүп турарын көргүзүп турар.

Совет Эвилелиниң бюджетиниң статья бүрүзү болза, бистиң күрүнениң шынычы бюджет политиказынга даянып алгаш, район, область, край болгаш республика бүрүзүндө, бугу Совет Эвилелинде коммунизмин улуг тудуглары, делегейде эң-не улуг суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларынын болгаш каналдар тудушкуну чоруп турарын, миллион-миллон гентар черлерде мыш тарылгазы чорутунуп турарын, аш-чем болгаш үлетпүр барааннарын өртөкчириниң чыл бүрү кудулап турарын, чаа-чаа школалар, өмнелелер, санатор-

рийлер, дыштанылга байжынары тутунуп турарын көргүзүп турар.

Оон ынай эш Тока бодунуң саналына бистиң областың бюджетиниң 1950 чылда күүселдизиниң болгаш 1951 чылда сорулгаларынын дугайында, ылангыч областың ажыл-агый болгаш культуру тургузушкунун хөгжүдеринге большевик партиянын болгаш совет казактын хүн-бүрү сагыш салып, чыл-чылда хөй акша-хөргөтин берип турарын, база ол хөргөнгилерни долу ажылаарынын талазы-биле областың болгаш районнарнын чамдык ажылдакчылары хемчег албайн, хөй акша хөргөнгилерин ажыглап турарын демделгезин.

Чижээ, коммунал ажыл-агыйга бердинген акшаларың 300 муң ажыг рубль, орук ажыл-агыйыңга бергинден 400 муң ажыг рубль, көдөө ажыл-агыйга бергинден 2 миллион ажыг рубль ажылатынмай артыкан.

Оң караазы-биле партия болгаш казактын дыка хөй ооналгаларын бистиң область күүсетпейн барган. Областа алдын баш саны өзөргиниң улуу 14.6 хуу кызырылган, ол талазы-биле ылангыч мал кыштаглашкынын дугайында ВКП(б) ТК-ның болгаш казактын тусгай шиттиринин облсоветтин күүсүсү, райсоветтер күүсетпезинер. Эрткен ийи чылдарын дургузунда колхозтарнын тудуг планыны күүсетингезин, чуртталганын 2500 байжынарын тудар планын 2200 кылдыр күүсеткен. 2 миллион түнүг эгитпес чөвүнүн чүгле 1.6 миллион хирезин ажыглаан. Узун хуусаалыг 1 миллион рубль чөвүнүн чүгле 695 муң рубльди ажыглаан.

Оон ынай эш Тока садыг ажылынын четтестерин демделгезин.

—Облпотребсоюзтуң баштаар чери бараан үлээринин кылдарга районнарын амьдыралын болгаш негедезин өөргөп көрбөйн турары-биле чамдык Мөңгүн-Тайга, Тес-Хем болгаш өскө-даа районнарга оларга мырыңай ажык чок барааннары чорудуп турар. Садыгнын дыка хөй органныры багай ажылдап турар. Эрткен күзүн тараа ажаап алышкынын үезинде Чөөн-Хемчинке 10 майгыннар хаагып турган, Улуг-Хем районун Хендере майгыны чайны өттүр хаагып кайлаан. Моон сонгаар ындыг байдалга шыдажыр аргажок. Шак ыңдыг четпес байдалдарны узуткан, ажылчы чоннарын калбак херекледип барааннарын хандырып бээрин, чурттуң ресурстарын хөйү-биле ажыглаарын облкүүскомдан болгаш облпотребсоюзтун шыңгыч негээр укжурлук деп чугаалаан.

Бо айтырыгын талазы-биле депутат Дилтеж, Түрөк-Оол, Арлаңмай болгаш Золотопродснабтын начальниги эш Лушев, облаготзернонуң начальниги эш Дев

Школалар анылынга идепкейлиг ада-иелер

Сут-Хөл районун Кызыл-Тайгада аге школаның өөреникчиси Көшкөн-оол 1950—1951 өөрөдиге чылының бирги болгаш ийги улдуңнарында шупту эртемгерге «5» демдектерлиг болган. Ол чурумга болгаш ары-шеверге үлгөр-лиг. Ооң эки өөрөдигелиг болурунга авазы О. Көк-уруг дыка дузалап турар.

Киров аттыг көдөз аныл-агы арте-линдиң дуржулгалыг малчысы О. Кок-уруг кадарган хоюн менги, семис акаа-вышаан, кыштагдан 12 километр ырак школага неделя саанында келир. Огулга аш-чөм, идик-хөп, чыдырларын эңкээр, ооң өөрөдигелигин дугайнда башкызы аш Шадыр оол биле чугааларын үргүлчү кылып турар.

Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтун кижигүнү 52 хартыг. Маг-пайган кадай 6 уругларын өстүрүп ки-житкен. Бир уруу областың партия школазында, база бир уруу башкы учи-лицезинде өөренип турар.

Уругларын келир үениң буулуг каа-дырлары болдулар дээш, колхозту не онза сагыш салып турар. Чоон-Терек эге школазында ооң 2 огу бар, олар-га бо чылын чаа тоннар, кидис иди-тер болгаш хураган кежи бөрттер кыл-гылап берген. Оолдарының өөрөдиге-ли дээш школага үргүлчү зелир, ол оолдар школада макталдыг өөренип турар.

Тере-Хөл районда «Болшевик» көдөз аныл-агы артелиндиң колхозчуу хер-рөөжөн Чимбир артелиндиң чаа школа-зы ажыгынары билек, ооң аштакчы анылданчызына кирген. Ол чик эвес хүлээлге. Ооң биле кады бүгү клас-сарны чылдыр одакчы анылды база харыылап турар.

Күш-ажыла ынакчылыг не бо ара-зында үргүлчү макталдыг, школаны культурулуг шевер тургузарын, ооң өрээдигелиг өөрөдигелиге таарымчы-лыг чыгып байдалы хандырып келген. Ол ышкаш боду кежээки школада кирил алган, ооң эки дыңначыларының би-рөөзи.

Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг че-ди чыл школаның столова анылдан-чысы А. Спирина ол хүлээлгезинде ам 3 чыл ажылдап турар. Александр Се-меновна чүгле чөм кыларынга мастер эвес, харын уругларны чогуур өйүндө чөмгеринге эң элдез не. Ону шко-ланың өөреникчиси шупту «авазыс» джирлер.

А. Спирина дыл талазы-биле ам шупту-ла тыва кичи болган. Ол чүгле чөмгерикчи эвес, ооң-биле кады башкы болуп, уругларны шың чөмнөөрин, аяк-савагы чөп аныкларын өөрөдип турар. Ол не уругларга, а уруглар ачаа кончуг ынактар.

В. ТЮМЕН-БАИР.

С. ШВИТ

Тес-Хем МТС-ниң трактористер гур-зунда 28 кичи өөренип турар. Оларның сези кыстар.

Чурукта; кончуг эки өөреникчи Жданов аттыг колхозтан келген комсо-молчу Раа Саартай.

ИЙИ ШИИТПИР, ИЙИ ТҮҢНЭЛ

Улуг-Хем районун Хелдерге суму Советиниң бир дугаар сессиясы 1951—52 өөрөдиге чылында суму школанын-га тулуг материалы болгаш одаар ышк белеткелди дүрөдөдир дугайында айты-рындыг чутаалашкан, тодаргай шийтири үндүрүп, шалыпты он хонукту чарлаан турган.

Сессияның шийтири боттандыра-рының анык ол дораан хайылы үчөн. Ол улуг көдүрүшкүнүг анылдың түнелинде сумунун хуу анылдыг чоу каш-ла хонук дүрүзүндө 83 кулаш одаар ынакты, 191 саныг тулуг чуудун школа чанында белеткел дүрөдөдир. Ол ышкаш сумуда Маленин аттыг МЧАО-ның кенешчиси 300 кулаш одаар ышкы арыгыда хал белеткел ийише 60 кулашты школа чанында соортуп дүрөдөдир. Школаның олар ышк бол-гаш тулуг материалдарының белеткел ам-даа дүргөн тапшы-биле үргүлчүлөп турар. Ол улуг чаагай херекти суму Советиниң депутаттары шипер Шойдан, Танзын олар ооза идепкейлиг удуртуп турар.

Шагаан-Арыг суму Советиниң сессия-сы чыылгаш, колхозтарның база сов-хозтун чаксы тарылгага белеткелди болгаш сумунуң чеңи чыл школазын «Искра» колхозтун төүчүнө көкүрүп дугайын чутаалашкан, тусай шийтирин үндүргөш, анаа чаксы тарылга белеткел-ли кыска хуусаада бүрүн доозуп, орук урезиниң бенинде школа көкүрүлгези чорудар дугайын айттышаан, оу «Искра», «Кызыл тук» колхозтарының баштаар черлеринге (даргалары шипер Доржук, Кечил), «УТКА-ның 25 чыл ою» совхозна (директору эш Евсюков) олар-га даасан турган.

Ынаага, школа көкүрүп дугайында үндүргөн шийтирин күөсөлдөз дээш, суму Совети хыналда чорутпайн бар-ганын, база ол шийтирин боттандырап чорутка үстүндө аныл-агылар удурт-чуларының талазында харысалга чөк болуунын уламында сессияның ший-тири анаа-ла саадын кырында артак: хар эрип, орук баскырап өгөлөн, а кө-күрүр дээш школа демти черинде тур-бушаан.

Үстүндө ийи бизниңиң чагааларын бозурап алтырга, чангыс районун ийи суму Совети боттарының сессияларынга барык-ла чангыс айтырыг дугайын чутаа-лашкы, шийтир үндүргөш, бирөөзи оң күөсөлдөз дээш демисели эки орна-визастааны-биле таарымчалыг түнелди чөдөп алганы, а өскөзи—ажылды орна-визастап шыдавааны-биле кандыг-даа түднел чөдөп албааны тодаргай-дыр.

Урезинерниң үнер аргаларын экинжидер

Урезин фондузун тарылгага бүгү та-ла-биле белеткелериниң бир кол чүүлү болза, ону агаарга чылдырап болур. Кандыг-даа культураларның болгаш сорттарың тарылгага эки шынарлыг болуру өзериниң болгаш үнүчелиниң энергиясында база улуг хамаарың. Өзериниң болгаш үнүчелиниң энергия-зының бедирин урезиниң кол шынар-лыын айтп турар. Академик Т. Д. Лы-сенко урезиниң озадал үнериниң эр-теминг теориязын ажылдап кылган бол-гаш урезиниң үнүчелинде аңгыда ооң амыдыралгырын билеп алырда агаарга чылдыраарын аргазы-биле үнүчелин болгаш өзериниң энергиязын бедирин сүмөлөө. Оң кол-ла ылгалы болза, дирг урезинерин озулдеринде болгаш оң дириглеринде озадал үнер урезинерин билеп алыр чугула.

үнерин чөк болдулары-биле агаарга чы-гыдары тергип чугула.

Агроном бүрүзү, колхозчу бүрүзү урезиниң тарылгага таарымын ылап билеп ап болур. Ону билеп алырда үш аныз көрүжүгүнү билдир херек: өзериниң энергиязы, ол болза баштайгы үш хо-нукта үнөң урезинериниң хуузу; үнү-чели—7—10 хонганда үнөң урезинер-ниң хуузу; урезиниң амыдыралгыры дээрге, озадал үнер болгаш дүргөн үнер урезинериниң нити хуузу болур.

Кондициялыг урезиниң үнүчели — 90—100 хуу болгаш ооң өзериниң энер-гиязы 80—90 хуу болза, эки бүрүн урезин деп санаар. Урезиниң бо ийи оза-чүдүдери колхозтар даргалары, хову аныклары бригаданың бригадирлери ыяавыла билеп, ону шыңгы сагыры чугула.

Орайтап үнер урезинерин чагар му-рунда агаарга чылдыра—ооң үнүчелин дүргөдөдир. Ол болза, тараа быкарда дески чаагай болурунга аныктыг. Ын-чаңгаш урезинерин чагар мурунда агаарга чылдырап колхоз бүрүзү бот-тандыра—дүжүттү бедириниң бир кол аргазы болур. Кышкы үдө урезини чылдырда ол салып турар амбар-лары 20—30 градус чөдү чылытпаш, урезинерини шалага 5—7 сантиметр кылдыр чадыл каар, ону үргүлчү хо-луштуруп турар херек. Чаксы үдө урезини хатна чылдыр кыскап колхоз бүрүзүгө орнавиастаары эргежик чугула. Урезинерин агаарга эки чылыт-кан тумдун ооң үнери дески чаагай болуп, дүжүдү хөй болур.

Эки шынарлыг үнүчөлү урезин шык-тын, агаарның чылгыны дөшкөнни-биле 7—10 хонгаш үнер, өлүг урезин-нер кандыг-даа таарышкан байдалга турза-даа үнөс. Озадал үнер урезиниң үрөң кадык, дирг, үнеринге бөлен болур, ыдыг-даа болза, олар эки таарымчалыг байдал турза-даа үнөсүн 15—20 хонукта азы оон-даа үр үдө боду урелбени чыдар алган. Ооң ынакш баар укуру болза, үр дашкың дөш-киннерден аңгылап харылзаасын түзүп, урезиниң дашкыны кежи үрөжө агаары, сугну, нислордту кирбей турарында озадал үнер уругга таары-гыр. Бир эвес мындыг урезиниң даш-кыны кежин ине-биле картап наапкаш, үндүр болза, урезин дораан-на үнер. Ынчаңгаш урезиниң мынчаар озадал

В. БЛИНОВА.

Аныяк колхозту быжыглаарыңче удуртулганы күштелдирер

«Баян-Хем» көдөз аныл-агы арте-ли Кызыл районун анык колхозта-рының бирээзи. Кызымак аныл иштиң түнелинде артель кыска үениң ишти-нде эвөш эвес эки көрүзүлгелиг бол-ган. Ылаңгыя колхозчу өрөгелеринң 80 хуузу культурулуг чаа бажыңнарые шилчип кирген чорук улуг чөдөншкн болур.

Эртен чылын артель күрүнө му-рунуга планын онаадаларын чогуур өйүндө шөверин күөсеткен. Ол ышкаш мал өстүрениң күрне планын 113 хуу чөдирген. Дүжүт ажаап алышкы-нын 20 анык хүнүндө дооскан. Элбек-шидиг дүжүт өстүрүп алыры дээш бо чылдың чаксы тарылгазынга белет-келди база чоруткан.

Бо бүгү чөдөншкннер болза, кол-хозчуларың идепкейлиг-күш-ажылы-гың түнели болур. Амыдыралга хол-башкан большевичи удуртулганы чо-гуур өйүндө хандырган болза, артель амгызындан ыракта бедик көрүзүлгели-ги турар ийик. Артелиндиң даргазы Дамдың ол негедени ыракта күөсөт-пейн турар.

Колхозтун бригадаларын чурум бозу-рап тургусаан, оларның анык планы чоң. Орнавиастыг удуртулганың ко-шикан колхозчуларың 43 хуузу 1950 чылда күш-хүннериниң миниму-мун чөдир күөсөтпөз. Чамдык Чам-зырың, Кольцов ышкаш бөдүн чылда

ажыл кылбааннар безин бар, мынаарга Мацзырыкчы, Самбуу олар шупут чык-кен.

Аныяк колхозту орнавиаст, аныл-агы талазы-биле быжырап дугайында район организациалары колхозна бот-тут дуза көргүсөйин турар. Райсовет күөсөмунун, көдөз аныл-агы киди-зиниң ажылдакчылары келгенде чүгле медээ хураарыңа кызыгаарлатынып турар. Агрозоотехниктиг өөрөдигелер чөк, лекция, беседалар орнавиаста-тынмайн турар.

Мооң-биле кады артелиндиң Уставын үрөөр, ооң ситен, тараа шөдөрин дил-диктеп чарыгдар чүүдөр база бар. Чикээ, чер тургузуунуң область эр-гели дузалаар аныл-агы орнавиаста-таш, мында дыка хөй черни эжелеп турар. Ону артель баштаар чөри-даа, район организациалары-даа тоомча чөк көрүп турар.

Анылдың чөдөншкннерин быжыгла-вышаан, чөптөстериң дафый удуртул-гыңче уланган боттут удуртулганы күштелдирери чугула Каңцелер-био-кратгы аныл стилинде ушунуң аныл-иши башкарылгаче шилчир херек. Нитиниң мурунга ас-сеткил-диг аныл-агы хамааты хүлээлгени утуп болбас.

А. ДЕНДИП.

Ажылчы чоннарнын ортузунга улус судтарының отчөттөртөрүн чорудары чугула

ССРЭ-ниң суд тургузушкунуң дугайында хоойлунуң 29 дугаар чүүлүн бозурап анык чоннарнын мурунуга отчөттөртөрү үе-үдө кылары улус судта-рының соңгаарладып болбас чугула аныкларының бирээзи болур. Вистин социалистиг күрүневистиң эрге-чагырга органының база бир хөри—суд органы болур, ооң-биле чергелештир ол болза, калбак демократтыг бозуа үн-дөзелинер.

Чамдык улус судтары чугула сорул-галары боттандырап талазы-биле эвөш эвес аныклары күөсеткен. Кызыл хоорайның ийи дугаар участогунуң улус суду, Чөөн-Хемчик, Чаа-Хөл, Току рай-оннарының улус судтарының шийте-келери 1950 чылдыг дүрүзүндө анык чоннарнын ортузунга отчөттөрүн 20 катап чоруткан. Ылаңгыя Току рай-онун улус судунуң шийтекезизи эш Ба-дарчы бөдүнүг анык-чорудуламызын дугайында чоңуң ортузунга 12 катап отчөдүн кылган.

Вистин областың көдөз аныл-агыиң социалистиг бозу-биле чаартып, көжүдүп турар үдө чаа тургустунган колхозтар-ны быжыглаарыңче, күрүнениң болгаш колхозтарның социалистиг өңү-хөрөг-лигин камгалаарыңче улаандыр улус судтары отчөттөрүн кылары чугула улар-дузалыг. Отчөттөрүн чорудары-биле чергелештир социалистиг хоойлу дү-рүмүн, партияның болгаш чазактың кол-чугула шийтирлерин, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарыктары анык чоннарга тайылбырлап та-ныштыраы—улус судтарының анык-

дакчыларының чугула сорулгасы болур. Чамдык улус шийтекечилери ботта-рынын мурунда чугула сорулгаларын чогуур негедезинге чөдир күөсөтпейн турар. Кызылдың көдөз, Тере-Хөл, Тес-Хем, Эрзин, Танды, Ын-Хем, Өвүр, Улуг-Хем районнарының улус судтары 1950 чылдыг дүрүзүндө чангыс-даа катап отчөттөрүн чоңуң мурунуга кыл-баан. Ол районнарда улус судтары бот-тарының кол аныкларының бирээзин уткан, олар харын чүгле херектер кө-рүңө өйлөкшп турган.

Үстүндө чөптөстериң уржундан Кы-зылдың көдөз, Тере-Хөл, Улуг-Хем район нарының улус судтарының бөдүрүлгө аныкларының талазында элээн хөй чөптө-стер бар болуп турар. Мооң бир чыл-дагааны болза, юстиция Министество-зуунуң Тыва автономнуг область эр-гелиниң болгаш районнарың күөсөки комитеттериниң талазындан улус судта-ры боттут удуртпайн турарында.

Улус судтары болза, хоойлу анык-канын бозурап анык чоннарның ор-тузунга отчөттөрүн квартал санында чоруткан турар. Партия райкомнарының болгаш райкуөсөмнарның дөбүр удур-тулгазы-биле улус судтары чоңуң му-рунуга кылар илеткелдерин чаагадып тургузар, олардан боттут дузаламчыны алыр ажурлук. Отчөттөрүн чорудары-биле холбаштыр улус судтары болза, анык чоннарга совет хоойлу дүрүм-нери таныштарар, партияның, чазак-тың чугула шийтирлерин чөдөншкн-ни күөсөдиринче чоңу көдүрер.

С. ШАЛЧИМА.

Тудугжуларга дузаламчы

Кызыл районда «ТАРН 12 дугаар Улуу Хуралы» колхозта электри стан-циязын тудушкуну эгелөө. Артель-кежиңишери электри станциязын дүр-ген аныклары-биле чоотча чаа дыш-танар хүнде эш Сухановтун тудуг бри-гадызыга 20 кичи шеф дузаламчызын көргүсөнер.

Тудугга ышты кертп салырынга Николай Лебедев, тудуг бригаданын бригадириниң огу Павел Суханов, Ка-занцев болгаш өске-даа колхозчулар идепкейлиг киришкенер. Оон артка кижилер электри станциязын шугу-мун тургузарыңа ажылдаан. Бир хүнде 12 адагаштары тургускан.

Ол электри станциязы колхозчуларын бажыңнарын чырадары биле кады, кол-хозтун ышк дилер рамазын, дээрбени болгаш тараа бастырап агрегаттарны аныклардыр.

Д. СВИРИНОВ.

Өөрүшкүнүн сөстери

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизм-че орук» көдөз аныл-агы артелиндиң кижигүнү М. Комбуштай, огу Шериг-оолдун аарыны эиртин алыр дээш ды-ка орадлашкан. Арыг агарлыг тайга эрпик, аржаан суглар кириптин көрбө-зинне көргөн. Сөөлүредди оолдун аары улам бергенде, аманты муңга-раткан турган.

М. Комбуштай огулун Кызылдагы өң-эмнегезинге чөдирин шийтирлеп алган. Совет эмнеге кандыг-даа аары-нын шийдеп тывар, ону үе эмнеп шыдаар. Ук оол өкше аарымыдан ке-дөөн деп чүвени, төп эмнеге илерет-теш, Балгазын санаторийинге болгаш Кызыл эмнегезинге чыгырып эмне-ниден шупут экирөөн.

—Ынак оглумну экиртиенин амыды-ралым иштинде утас мен, совет эм-негезе четирдим!—деп Комбуштай сет-килин чүрөөниң ханымындан илередип турар.

М. ООЛЧУКАН.

ЧАА НОМНАР

Областың ном үндүрер чөри 1951 чылда тыва дылга мооң адаанда ном-нары парлап үндүргөн:

И. В. Сталинның «Комсомолдун со-рулгаларының дугайында» деп брошю-рун. Тиражы 5000 экзөмпляр, өртөз 1 рубль. Орундан тыва дылче Ю. Ко-взегеш очулдурган, очулгазының редак-тору С. Ожурго-оол.

И. В. Сталинның «Правданың» көр-сөндөгизин-биле беседамын, Тиражы 3000 экзөмпляр, очулгазының редак-тору О. Ширап.

М. Шолоховтун «Аңдаран кур-чөп» деп романын, Тиражы 7000 экзөмпляр өртөз 5 рубль. Орундан тыва дылче О. Саган-оол очулдурган, очулгазының редактору С. Самба-Лондуп.

Н. Тихоновтун «Эрес дидим парти-зан» деп уругларга номун, Тиражы 5000 экзөмпляр өртөз 2 рубль.

С. Сары-оолдун чогаатканы, «Үжү-лел» деп улуг улуска өөрөдиге комуу. Тиражы 25000 экзөмпляр, өртөз 1 рубль 60 копейк.

Медияна пропагандазының талазы-биле 26000 тиражтыг 8 тезек брошю-раларын. Бирээзиниңне өртөз 5—10—15 копейк.

Коммунизмниң улуг тудуглары

Эрги, революция мурунудагы Кахов-кага аът ярмарказы, хой ярмарказы болгаш «Чаксы Миолуже» үдөөн улус-тарның ярмарказы турган. Ынаар бү-гү-ле черлерден ашкып ойлаткан кижилер далажы чоруп турганнар. Олар боттарың күске чөдир кулака азы по-мещикке сатынар дээш ынаар ит-жилеши чоруп турганнар.

Ол коргучуг үениң хөй дирг хере-чилери Каховкада ам-даа бар. Каховка-ның Ворошилов аттыг улгатыр катыш-тырган колхозунуң баштаар чериниң даргазының оралакчысында Федор Си-хач ажылдап турар, 50 чыл му-рунда ооң авазы, нези үш аныклары болгаш үш угба-дымчалары, ол боду помещикке холениттөөш, кестинди хлөб ажылдап алыры биле Каховкага улус-тар ярмарказына Орлов губерниязын-дан чадап кылаштыгып келгенер. Бүгү өт-бүдө немец колонияжи поме-щикке холениттөөш турганнар.

Агитаторлар болгаш бесөдөчилер ам тудугжуларга Каховкага чүү турган, чүү апарган болгаш ам беш чыл бол-гаш аңаа, ону долгандыр чүү болур дугайын тайылбырлап турарлар.

Каховка 1920 чылда Врангелиндин шөргилеринге удур Кызыл Армияның төөгүлүгү тулушкуннары-биле алдар-жаан. Врангелин чылча шаваарының сталинчы генийлиг планын Каховканың плацдармынга ооң сөөлүндө Сивашка боттандырган.

Ам үрен чыл мурунда ышкаш Ка-ховканың плацдармы Совет улустарының кичээгенин бөдүнчө чаалап алган. Эш Сталинның инициативасы биле комму-низмниң улуг тудуу Каховканың суг күжү-биле ажылдаар электри станция-зын тудушкуну эгелөө. Хамааты дайының чылдарында, Украинаның муруну талазын болгаш Крымдык хүн-нүг талазын хостаар дээш шийтирлеп тулушкуннары белеткээрине Кызыл Армияны күштерин мөөнөп турган

черлерде, ам совет кижилеринң бой-дусту чаартыры дээш кандай бээр черге күш анылдың шаап халдаашкы-ны калбарып турар.

Днепрде тудуг—кончуг улуг. Кахов-каны районунда чылда 1 миллиард 200 миллион киловатт-шак электри күжү ажылдап үндүрүп турар 250 муң киловатт күштүг суг күжү-биле ажыл-даар электри станциязын тудуп турар. Плотина, суг оруунуң шлозу, 14 миллиард кубометр суг кирер ишкер улуг суг кадыгылаы анаа тутунган турар.

Улуг тудугун хөмчөөлү—канчаар-даа аажок улуг. Бөдүнүң калбарышкыны-ның талазы-биле Каховканың суг бел-дирини тудуу Днеприн суг күжү-биле ажылдаар электри станциязын туду-дуундан 600 муң кубометр анык бе-тонну салыр, 20 миллион кубометрден аажык чер ажылын күөсөдир алаар. Бү-гү-ле аныкларын күштүг механизмдер-биле күөсөдир. Чүгле каналдарың туду-галарыңа 1900 скриперлер, 130 хире чер казар машиналар, 600 экска-ваторлар, 500 бульдозерлер ажылдаар-лар. Украинаның муруну талазында болгаш Крымда каналдарың тудуглары анылдың хөмчөөлиниң болгаш сугтарар чериниң хөмчөөлиниң талазы-биле Аму-Дарыяда болгаш Кара-Кумның элэвин-деринде улуг тудуглар-биле дөңсөп бо-лур.

Вистин сталинчы үевис—эң улуг болгаш дүргөн бүдүлгелерниң үези. Ук-раинаның муруну чүгүнчө күш-ажыл-дың улуг шавар халдаашкыныры ча-загы шийтирин чарлап үндүргөн соонда дораан-на калбара берген. Тудугжуларның мурунуга туду-гун эгезин салган геология шийиңчи-чилери чоруп турганнар. Каш-ла хо-нуктар эрткенде Днеприн эригтеринге бедик алаңылар көдүрүп бергилээ. Ленинградтын болгаш Уралдың үлөтү-рү шийалекичелери Ада-чуртун бирги

оңгарлар казып турарлар. Ам бызаң-чылар, дашчылар, шугатурчулар эң-не хөй анылды кылып турарлар. Днеприн ийи таламы эригтеринде Ка-ховкада болгаш Вериславада бажың-нары катап кылып турар болгаш чаа тудуп турар. УССР-ниң Дээди Советиниң соңулазының хүнүнге чөдир бе-зин 10 чуртталга бажыңнары бүрүн дооскан.

Каховканың суг күжү-биле ажылдаар электри станциязын тудуу—бүгү улустун хөрөө. Ам Каховканы ашкы болгаш дүрөдөдир ойлаткан кижилер илөп турар эвес, боттарының бүгү кү-жүн, бүгү аргаларын Төрөөн чуртунуң чаагайдылгалыгына бүрүн-биле бөз-ринге негээде бөлен совет патриоттар илөп турарлар.

Иван Герасимович Руденко—комму-нист. Ол бир дугаар тудугчу бооп бөдүн-дү эки-турбазы-биле сентябрьге келген. Чуртталга бажыңнарының тудууда оң удуртканы бызыңнары бригаданы бир чартык болгаш ийи нормалары күөсө-дип турарлар. Виктор Чувпило— ком-сомолчу. Виктор Чувпило болза, Кахов-кага комсомолдун Кировград хоором-куну томулгалгазын бозурап келген. Ол база-ла бызаңчылар бригаданы удуртуп эгелөөн. Өске бригадалар-биле чарыкка Чувпилоңун бригаданы чыдып калбайн турар. Каховканың суг күжү-биле анык-лаар электри станциязын тудуунда эргелел чөри вистин чурттуң анык чынарындан сөөлүг үш айлар иштинде «Каховканың суг күжү-биле аныклар электри станциязын тудуун күзеп тур мен» деп чагыс аай дилеглиг 8 муң анык чагааларын хүлээп алган.

Тудугжуларың аразында Ада-чурту-гун дайының улуг-улуг тулушкунна-рының киржикчилери—шертеге чо-рааннар кончуг хөй. Далай шерик чо-раан, Ушакшотун болгаш Нахимовтун ордендериниң эдилекчиси Иван Руденко ам бажың тудуп турар. Геолог Иван Сергеевич Савельева болза, Ленинград камгаламын мурун кырып киржикчи, разведчиктер командалы чороан. Тай-бың күш-ажыла чанык келгеш ол баа-

ла чер байлааның разведчиги болуп үргүлчүлөп турар.

Кара далайның суг шерик чороан Павел Сороколет чүрөөни кылыры-биле мында келген. Павелдин төөгүзү социалистиг тургузушкунун кижизит-кени Совет патриоттук төөгүзү болур. Ол 1930 чылда Днепротестин тудуунга келген. Аныктын, көчөгөр, көдүрүк кырының машинакчызы чороан. Днепр тудуунуң кижизиткени Павел болза, Кара далай флотунче чорупкан. Ада-чуртунуң дайынында гитлерчилер-биле дөрт чыл дайылдашкан тыялгыниң оруун Морав орудулууга дооскан. Ол эртен чылдан Донбастан бир дугаарында келген. Каховка тудуунун талазы-биле № 1 дузаалда эш П. П. Сороко-летти механизация бригадирине тобу-лаар»— деп бизиңиң Шер

Чылгычылар чаш мал камгалап алып демиселде

Бистиң областың колхозтары чылгы мал өстүренини күрүнө планын чедишигини күөсеткен. Чылгы мал аялы өстүренини күрүнө планын чедишинин күөсөдирине мурнакчы дуржулгалык чылгычылар улуг рольди ойноаан. Чылгы мал өстүрү таласы-биле Тес-Хем, Эрэин, Би-Хем районнар эки аякылааннар. Ол районнарны зооветеринар аякылаачылар колхозта чылгы мал аякылын уурдурун элээн экинчилкен.

Би-Хем района «Победа» колхозун чылгычылары күрүнө планын 132 хуу, кулунарнын—223 хуу күөсөдип, малдын, нинти деңгели эки болуп турар. Эрэин района «Чаа орук» колхозун чылгычылары күрүнө планын 115 хуу, кулунарнын—139 хуу ийикте, азы 100 баш бөдөн 90 аякы кулунарны доруктуруп алган. Эрэин районда «Чаа орук» колхозун чылгычызы эш К. Дамба бодунага быжылап берген 110 бөдөн 104 баш кулунарнын, Улуг-Хем района «Кызыл тул» колхозун чылгычызы эш Тамай-оол 38 бөдөн 38 кулунарны доруктуруп алган. Бистиң областа чылгы малдын чаш төлүн бүрүн доруктуруп ап турар мурнакчы чылгычылар дыка хой.

Мурнакчы чылгычылар малдын чаш төлүн камгалап алырын нанчап чедирилген?

Бистиң областың бүгү колхозтарында чылгы малды өөр коьдан аайы-биле ажаап турар. Чамдык колхозтарда эвээш санныг аякылын аякылар болгаш бөлөр азыралда туруп турар.

Таңды района «Революциянын чалбыгы» колхозта чылгы фермазынын эргелекчи эш Тыршыниинин, кадарчы эш Пахоруктуң дуржулгасында алгаш көөргө, олар ажаалгаанда турар чылгы малды эдержилгезин шын организастаарында оларнын, чаш төлүн алып хуузу дыка улгадыр. Өөр чылгыны чазын болуп алгаш, апрельдин ийи дугаар чартында эдержилгезин эгелээр. Белерин кызырайын төрүүрүнө эң чугула чүүлд болза, аскырларны баш уду эдержилгеге эки белеткериинде хамаарып. Кышкы үеде аскырларга эки шынарлык чемнерин беришаан, оларны үргүчүлү чыгарып агаарладып турар. Эдержилгеге эгелээр мурнунда ийи ай бурнууга аскыр бурзуун эки чемнер-биле азыраарын уламан күштедирер. Ол үеде бир асырга 4—5 килограмм суланы, дээрбөдөл каан 1—1,5 килограмм чиге-тарааны болгаш эки шынарлык 8—10 килограмм сизгенин хүнде бээр. Минеральдык чемнери (аусту) үргүчү берип турар.

Кышкы үеде үрелиг аскырларны эртен мунуп алгаш, азы нанкап алгаш, ыраак эвес черлерге агаарладыр. Аскырларны хыл ийтке-биле үргүчүлү арыглап турар. Мынчаар ажаап кыштаан аскыр эдержилгеге эки деңгели кирер. Эдержилге үезинде аскырнын чемнерилге нормазын улгаатарып, суланы хүнде 7—8 килограмм чедир бээр. Чамдык чылгычылар аскырларны чүгте эдержилгеге киргенде күштү-биле чемнери шын эвес. Ол чорук эдержилгеге хоралык болур. Эдержилгеге эки белеткенен болгаш эки чемнер-биле хандырттыган аскырлар кадат бөлүккө 30—35 баш белерин эдерип болур.

Чедишикин дээш

Би-Хем района «Май 1-зи» көдээ аякы-агай артелинин колхозчулары күш аякылы көдүрүлүшүнүгү аякылап турар. Эң харысгалгалык чакны тарылга аякылы эгелээр деп турар. Колхоз тарылгага бүгү белеткелин дооскан. Көдээ аякы-агай машиналары, чепсек-херекселдер, аяктың дериглери бөдөн, оларны аякылаачы черлерге чокуладып турар. Машиналар септелгезин чедишинин доозарына дарган эш Новоселов эки аякылаан. Септелгеге колхозта бүгү-ле бар аргаларын херекелзиви биле септелгени чогуур өйүндө доозуп алдыыс деп эш Новоселов чугаалдып турар.

Ол колхоз тарааның өргөчөл аарырына удуур хораннашыкыны доозуп турар, ында комсомолчуларнын звеносу аякылап турар.

Колхозчулар боттарының келир үеге бодал септилген бүдүрери-биле нара өртөндөн эгелээш орай кежээге чедир аякылап турар. Колхозтуң даргазы эш Береговой — колхозчулар боттарынын суурун чаартырын шийтирилген, ам дарганаар бакмыңы болгаш машина гарамын, хаваан, бызаа каякчаларын, пилорааны тудуп турар деп чугаалдып турар. Бо чылдын колхозчуларга ийи ба-

Эдержилгениң бөлүк чылгыларын организастааш, малдын уксаазын экинчилдери-биле эң эки аскырларны эки белерге оонар. Эдержилгеге кирер бөлөр эки деңгелиг болур. Деңгели багай бөлөр эдержилгеге кирбес болгаш арасалыр чорукка таваржыр. Ол чоруктан чайлаары-биле Улуг-Хем района Сталин аттыг колхозтуң чылгы фермазының эргелекчи эш Чамзырын белерин оларладарын зооветеринарлык чурумнарны өзүугаар чорудуп, оларны үргүчү солуп, малды эки одарга семиртир кадарып ап турар. Ооң хой чылда аякыл дуржулганың көргүзүп турары болза, багай азыралга болгаш ажаалгага, чемгерилгеге турган деңгели арган белериниң төрүтүнген кулунарны кошкан, амыдыралыр эвес болуп турар, а эки ажаалгада, чемгерилгеге турар белериниң кулунарны кадык, быжык болгаш эки амыдыралгыр болуп турар.

Амгы үеде чылгы мал аякылында эң харысгалгалыг үе—ооң эдерилгези. Кулунарны белеринден 8—9 ай четкенде чарар. Ол үеде кулунарна болгаш белерге таарымчалык байдал тургустунар, чүгө дээрге кулунар-даа, бөлөр-даа боттарының организанын быжыкларынга, семирингеге эки байдалды чедирип алыр. Кулунарны эр, кыс аай-биле үскеш кадарар. Чайгы одажге үнер мурнунда кулунарны үне немелде сизген-биле чемгерини чугула. Кулун бурзуун яныз-бүрү чидиргерге, бөрүге таварыштырбазы-биле кадарчыларнын харысгалгазын улгаатар. Благаян дүнеси дежурныйның хайгааралын дыңзыдар.

Мурнакчы чылгычыларнын дуржулгалары бе бүрүздөн кулунарны камгалап алырын бадытпап турар. Нитинин мал аякылын хөгжүдүргени бар-ла аргаларны ам-даа чедир аякылавын турарымысты көргүзүп турар.

Бистиң областа элбек чаагай эки өбүтүг оларларны чылгы аякылына калба-биле аякылавын турар. Оларладар өстүрер чылгы мал аякылын эртемге болгаш мурнакчы дуржулгаларга үндөзилдир културлуг хөгжүдүргенин хөроз колхозтарга, совхозтарга чаартып турдулары эргежок негетинип турар. Оларладар өстүрер чылгы малдардан мөгө-шырак болгаш мунар, шанактаар, тергелээр улуг өзүмнүг аякыларны өстүрүп үндүрер укжурлуг бис. Чер одаарында турар чылгы малдарны културжурдарга културлуг уксааларны аскырларын аякылавын ол аякылды шийтирилеп болбас. Ындыг културлуг малдарга Дон, буденновою, орустун чедер уксаалы малдары болгаш Устүү-Енисейиниң уксаа бөлүү хамаарып. Чылгыны културжурдарга ооң быжык чөм-суурин белеткөвийн база-ла чедирип ап шыдавазын билингир болгай. Ол ышкаш малдарга четчир санныг чылгы каякчаларны тудары эргежок чугула болуп турар.

Бистиң областың социалисттик чаартылганын шийтирилээринге МТС-терде техниканың септелгезинин мал аякылына бүгү тала-биле аякылаарыны кирер херек. Колхозтарда, совхозтарда мал аякылынын мурнакчыларынын дуржулгасын бүгү малчыннарга непередери көдээ аякы-агайның тускай эртемчилдериниң чугула сорулгасы болур. **Е. КОРОМЫСЛОВА.**

Тайбың камгалалының болгаш америк агрессияга удур демиселдин Кыдаттын улус комитетиниң төлээлекчизиниң медеглели

ПЕКИН, (СЭТА). Сяньхуа агентилениң дамчыдып турары болза: Март 24-те Макартурнуң дайынчырак медеглелине удурламшышаан, тайбың камгалалының болгаш америк агрессияга удур демиселдин Кыдаттын Улус комитетиниң төлээлекчизи Пенгине мооң адаанда медегледи кылган:

Кореяга калдап киргениниң кол кем бурууда чызы — Макартур март 24-те кыдат болгаш корей улустарга дорж-чылаалды медеглел кылган. Кыдаттың болгаш Кореянын улустуң чепсектиң күштери ооң-биле чугааланышыкыны эгелээр болгаш америк агрессияга чагыртырын Макартур сүмөлээн. Америк болгаш англи эжелекчи чериглер Кыдат улус республиканы калдашыкын кытыр деп кыдат улуска кыжанып турган.

Макартурнуң бужар бак мактанымшыкыны, ооң мурнунда даа мактанымшыкынын медегледи оңу кочулап шоодар безин хире чүвези чо болгаш удавас бодун сойгалап илеретирер.

Америк болгаш англи эжелекчи шериглер Кыдатче шууг халдап киргенине белеткенип турар дээр дугайында Макартурнуң медегледи элээн шыңгыы болуп турар болгаш кыдат улус ол-че чогуур хайгаарал салбайн барып болбас. Американың, Англианың болгаш оске-даа чуртарнын Кореяга кирип эгелээнден бээр агрессорларнын сорулгасы Кыдат болуп турган деп айтып

турган бис, ыччангаштың Кыдат улус Кореяда байдалды кайы хамаан чок кылдыр көрүп болбас.

Кыдаттың «агрессия», деп коптап чарлаан бодунуң бужар бак резолюцияны Кытышкан Нациялар Организациязы чок кылбайн америк агрессорлар болгаш оларнын дузалакчылары корей айттарынын тайбың таарыштырар болгаш Тайвандан америк чепсектиң күштерин үндүрениниң таласы-биле Кыдаттың болгаш оске-даа чурттарнын чөптүг саял-оаналын херекке албайн, Макартур болгаш америк агрессорлар боттарынын агресчи дайынын уздырын болгаш калбартырын чайлаш чок оралдажыр алаар деп чүвени бо үенин болушуну көргүзүп турар.

Ыччангаштың бүгү кыдат улус серемчиленил бедидер укжурлуг болгаш Америяга удурларың сорулга-биле ыды-тыг демиселди дыңзыдар, корей улус-биле кады бүгү Кореяны хоставаажы, база Кыдатче калдап эрер деп турар агрессорларнын үндүрбээге Кореяга дузалаар, боттарыныстың орай бакчынарлыгы болгаш төрөөн чуртувусту камгалаар укжурлуг бис.

Чагыс чуртулгалар шуптузу КНО-нун болгаш америк агрессорларнын Кыдатты дорамчылаанын кажан-даа улгас укжурлуг болгаш Кыдатта болгаш Кореяда агресчи империалисттик күштерин бүрүнү-биле чок кылырынга чедир чагыс кийи дег шийтирилг демисе-жир укжурлуг.

АКШ-тын коммунисттик партиязынын национал комитетиниң медеглели

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тын коммунисттик партиязынын национал комитетиниң тайбың дээш, база Кытышкан Штаттарга фашизмни чылча шаары дээш демиселдин чарыбас кезээ кылдыр коммунисттик партиянын хостуг турарын камгалап алгыры дээш идепкейлиг демиселдин эргежок чугулазын медеглел турар медегледи парлаан.

Коммунисттик партияны тарадырынын дугайында хойлууну күш чок болдурган. Австралиянын дээди судунуң чоонта чаагы шийтириниң медегледи медеглел турар, чүгө дээрге, ол шийтирин үндүрген чорук бүгү делегейде демократия күштериниң тилгелеси болур, а ол тилгелениң укжурдузасы Кытышкан Штаттарда четпес үнелетинген. Коммунисттик партиянын, улуг-улуг профэвилдериниң база Австралиянын лейблорци партиянын тус-тус төлээлекчилериниң катышкан чорудулаарынын ойнаан чугула амыдыралык ролон медеглештишаан, бодунуң медеглелине национал комитеттин айтканы болза:

«Бүгү чурттарда коммунисттик партияларны хойлу-дүрүмүн даштында деп чарлаары дээрге фашизмче, база улустарнын бүгү эргелерин чок кылып узуткаарыне баарынын улуг башымы болурун австралий аякылаачылар-коммунистер болгаш коммунист эвестер би-

лип турарлар... Коммунисттик партияны хоругдаары дээш компания бистиң чуртувуста дүргөн темпери-биле хөгжүп турар. Конституцияга чөрүштүр Смиттин хойлулузунга үндөзилеп коммунисттик партиянын 11 баштаңчыларын судтанынын соон-дарый Маккартурниң хойлу-дузу хүлээп алдырган болгаш аякы-агай штаттарда хой санын ындыг фашисттик хемчеглер чорутунган».

Катышкан Штаттарнын улугуунуң эрге аякыларына база тайбыңды болгаш демократиянын хөрозине коммунисттик партиянын шууг бердингенин шыныктырышышаан, бодунуң медеглелине национал комитеттин уламчылап бизнесин болза: «Коммунисттик партия бо хүн дегини хемчеглерге таварып турар, чүгө дээрге — ол болза, Кореяда дайынын уламчылап непередир деп турарларнын бүгү-делегейге атомнуг дайынын эгелээр деп турар болгаш ол сорулга-биле бүгү американычылары база оларнын хосталгаларын чок кылып, бистиң амыдыралымыстың деңгелин улам-на кудуладыр болгаш хосталышыкыны база ден-эрге дээш негр улустуң шимчээшкенин дуй базар дээрнериниң бир дугаары удурланыкчызы болуп турар дээрзин миллион-миллион американычылар медегер билип эгелээнер».

(СЭТА).

Италиянын аякылы чоннары боттарынын эргелери дээш демисежиң турар

РИМ. Медолла (Модена мочу) хоорайга 5 муң аякыл чоннарын чысаалып болган. Аякыл негезин чысаалгачар полиция камгалалдарын чаза таварып эрткеш, хоорайнын төп шөлүн дорчан-на дола берген. Моденадан келдирткен полициякчилер чысаалгачарны араатаныз өзү-биле аажылааннар. Сооту-рөөнериниң аразында этеткенер болгаш балыгыларыннар бар болган. Күш аякыл палатазының болгаш партизаннарнын чер-чер катыжылазынын секретарьлери, база ол ышкаш оске-даа кижилер бакчынаткылаан.

Аякыл чоннарын оске бир чысаалы Италиянын мурнуу чүгүнде Галлипольге (Лечче мочу) болган. Чонтуң бүгү хезектериниң муңмуң төлээлекчилери христиан-демократтыг эрге-чагырганың чорудуп турар политиказынга

удур аякыл чоннар-биле кады чысаалыпканнар. Полициянын улуг күштери каш шактарын дургузунда чысаалганнарны тарадыр ойландырып оралдашканнар, ыччалза-даа олар шийтирилг ойтур шавышкына таварышканнар. Чысаалдын киржикчилериниң аразында балыгыларыннар база бар.

Рим. Бүгү Италияга хоорайлар аразынын автотранспортунуң 130 муң аякылданчыларынын аякыл соксадышыкыны бир хүннүг дургузунда болган. Аякыл соксадышыкыны болза, күш аякылдың чаа керөөзин чартырынын болгаш чарарынын дугайында хөлезилекчилерниң хүлээвезини—аякылы чоннарын негелдери деткири-биле болган.

(СЭТА).

Францияда аякыл соксадышыкынын

ПАРИЖ. Боттарынын негелдерин хандылары дээш демиселге чагыс фронт-биле хөдөлүп үнгөн француз демир орукчулар тилгелени чедирип алган болгаш боттарынын профэвилел организацияларынын шийтирин өзү-геар аякыл соксадышыкынын доосканнар. Ур үениң иштинде олар аякыл, төлевирин өстүрүп бээрин ойталап турган чак демир орук транспортунуң аякылы чоннарынга аякыл телевидирин улга-тырып бээр дугайында шийтир үндүр аргалык болган.

Парижтың хоорай транспортунуң аякылы чоннарынын аякыл соксадышыкынын

кыны мурнуку хөвээр уламчылап турар. Метро-даа, автобустан-даа аякыл-давайн турар.

Парижтың үлетпүрлериниң оске адырларынын аякылы чоннары аякыл соксадып турарлар-биле сагыш-сеткил калдып, чамдык хоорайларда аякыл-соксадып турарларнын уругларына халас столоваяларны организастап турар. Аңаа херекелээр хөрозини чурткакы чонун болгаш аякылы чоннарын ортузундан чынып турар.

Француз дагыяларынын аякыл соксадышыкыны калбарып турар.

(СЭТА).

Дөрт күрүнелериниң даштыкы херектер министрлериниң ораалакчыларынын баштайгы чөвүлел хуралы

ПАРИЖ. Март 29-та дөрт күрүнелериниң даштыкы херектер министрлериниң ораалакчыларынын хуралы барын күрүнелериниң төлээлекчилери Джессеп-

тин, Дэвистиң база Пародиниң дилээн өзүугаар болбайн барган.

Дараазында хурал март 30-де болган. (СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязынын Кол командыларының дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустуң армиязынын Кол командыларынын март 30-де медеэлзени болза, бүгү фронтуларга Улустуң армиязынын кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады дайышныг дириг күжүнге болгаш техниказынга аар

чидиргилерни таварыштырбышаан, кадыг-дошкун тулчушкуннар чорударын үргүчүлүп турганнар.

Барын фронтуга Сеулдуң соңгу таласында районга дайышнын үш самолёду аңдара атырган.

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустуң армиязынын Кол командыларынын март 31-де дамычтан медеэлзине чугаалап турары, Улустуң армиязынын кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады фронтунуң бүгү уастоктарына дайышнын дириг

күжүнге болгаш шериг техниказынга улуг чидиргилерни таварыштырбышаан, кадыг-шыңгы тулчушкуннар чорударын үргүчүлүп турганнар.

Фронтунуң барын участогунга Улустуң армиязынын кезектери март 31-де дайышнын үш самолёду аңдара аткы.

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустуң армиязынын Кол командыларынын апрель 1-де медеэлзени болза, Улустуң армиязынын кезектери кыдат эки-турачылар-биле кады бүгү фронтуларга дайышга удур тулчушкуннары чорударын үргүчүлүп шышаан, оларнын дириг күжүн-

ге болгаш техниказынга аар чидиргилерни таварыштырган.

Сеул уунга бир тулчушкунга Улустуң армиязынын кезектери лисинманчы шериглерниң батальонун долузу-биле чок кылган. Дайышнын 6 самолёду аңдара атырган.

(СЭТА).

Кореянын улустуң чазаа Ада-чурттуң дайышынын инвалидтеринге дуза көргүзүп турар

ПХЕНЬЯН. Пхеньян радиоуунуң медеэлел турары болза, Кореянын улус-демократтыг республиказынын күш аякыл министрствозу Ада-чурттуң дайышнын инвалидтеринге тускай училищелерни аякыларынын белеткелин

чорудуп турар. Таян мочуда көдээ аякыл-агай училищезин, Соңгу Пхеньян болгаш Соңгу Хамген мочуларда — үлетпүр училищезин тургузуп турар. Училищелерни өөредилгезиниң хуусаазы бир чылдан үш чыл чедир.

(СЭТА).

Вашингтон дужаап тур... АКШ болгаш латин-америк чурттарынын даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралы

ВАШИНГТОН. АКШ болгаш латин-америк чурттарынын даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралында «политик болгаш шериг таласы-биле кады аякылаачыларны айтырылгалык таласы-биле» комитеттин март 28-те болган хуралына резолюция хүлээп алган. Ол резолюция болза, америк империалисттериниң дайын планнарын боттандырынга Латин Америянын чурттарынын аякылаар сорулганы салып турар.

Чөвүлел хуралына резолюция хүлээп алган. Ол резолюция болза, америк империалисттериниң дайын планнарын боттандырынга Латин Америянын чурттарынын аякылаар сорулганы салып турар.

Катышкан Штаттарнын, Бразилиянын, Колумбиянын, Кубаның, Парагвайнын болгаш Уругвайнын төлээлериниң каталып алгаш комитетке кирген резолюциянын кол указы болза, бөмбүрээктиң барын кезинге дайын белеткелин күштелдирери-биле чергелештир латин-америк чурт бурзуу боттарынын чепсектиң күштериниң составына тускай кезектерин тургузарын негеп турар, чүгө дээрге, ол шериг кезектерин

ам үеде америк агрессорларнын чөпсөө болу берген Кытышкан Нацияларнын Организациязы оларны кажан херекелзөөн шаанда делегейин кайы-даа чүгүңе алгаш барып болур аргалык болурун чедип алып сорулганы бодал турар.

Юнайтед Пресс агентилениниң медеэлел турары-биле алгыра, америк төлээлер ол хуралга АКШ болгаш латин-америк чурттарынын аразына шериг таласы-биле «кады демнежилгени» үштелдиреринче улганаан оске ийи резолюция телевиделдерин база кирген.

Америк резолюциялар-биле чарна-лаштыр Боливия Кореяда америк агрессияга деткимчени күштелдирер сорулга-биле аңаа «латин-америк чурттарынын» материалдык болгаш моральдык курлавырларын харам чоңка бээрин негеп турар резолюцияны база кирген.

(СЭТА).

АКШ япон милитаризмни катап тургузарын орадажып турар

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэтед Пресс агентилениниң Лондон корреспондентизиниң дыңнадымында алгыра, бүгү делегейде дуржулгаларын үрөп белеткеп турар Япония-биле сепараттыг тайбың керөөниң баштайгы америк телевидели келир үеде Япониянын армия, флот болгаш шериг агаар күште-

риниң таласы-биле кадыг-даа кызмат-таарышкынын көрбөй турар. Ук керээ Япония чепсекелзешкенин хөроздоп турар улга-шынарныг кандыг-даа чүүлдери көрбөй турар болгаш Япониядан америк эжелел күштерин үндүрери көрдүмөй турар.

(СЭТА).

Харысгалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

НАЦИОНАЛ ТЕАТРГА
апрель 5-те
О. САГАН-ООЛДУН
„Чүткүл“
деп шизин үнер
агелээ и к ж ээ 8,30 шакта
Дирекция.

КОМСОМОЛ ХХХ ЧЫЛ ОЮ
кинотеатрга
апрель 5-де
кежээ 6, 10 шактарда
„Өчү чок херээжен“
(„Бесприданница“);
кежээ 8 шакта
Килецээшкенин шынаазы
(„Долина гнева“)

1951 чылда областың „Шын“ солунунун

чагыгазын хүдээт алыр үргүчүлүп турар.
ЧАГЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:
Чартык чылда 30 рубль.
Үш айда 15 рубль.
Неделяда 5 үнер.
Чагылганы Тыва областың бүгү харылзаа котторалары, салбырлары болгаш агентилери хүлээп ап турар.

Ол ышкаш областың
„ТУВИНСКАЯ ПРАВДА“,
„МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ“—ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ,
„СЫЛДЫСЧЫГАШ“
солунарнын чагылгаларын хүлээп ап турар.
СОЮЗПЕЧАТЬ.